

SKULE- BERGET

ÅNGERMANLAND

1871

Skildring
av Skuleberget
år 1871

av Gubben Noach

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-125-4

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

Det vackra Skuleberget norr om Härnösand var ett av skälen till att Höga kusten utsågs till världsarv.

I den här e-boken får du läsa en spännande historia om tiden då det fortfarande var ett farligt äventyr att bestiga det här mytomspunna berget.

E-boken Skuluberget handlar om det 295 meter höga berget med sin välkända profil. Den är skriven i slutet av 1800-talet och Skuleberget beskrivs som ett farligt område med en grotta där ingen människa någonsin varit.

I boken får du läsa en spännande sägen om en jägare som bestiger berget i jakten på en björn.

Då låg Skuleberget i ödemarken men i dag är berget ett populärt utflykts-mål med ett kafé på toppen. Berget är populärt bland klättrare och vandrare. Kungsgrottan som nämns i e-boken som livsfarlig att nå, går i dag att nå via trappor.

Den här e-boken är ett måste för dig som vill veta hur berget såg ut för bara lite mer än 100 år sedan.

Texten skrevs under signaturen "Gubben Noach" av författaren Karl Otto Ekström (1836–1886).

Skildring av Skuleberget år 1871

Den här texten publicerades ursprungligen år 1871 i tidskriften "Svenska Familj-Journalen" med rubriken "Skulubergget". Texten publicerades under signaturen "Gubben Noach" som användes av författaren Karl Otto Ekström (1836–1886).

Angermanland är onekligen Sveriges vackraste provins!» utropar med oskrymtad förtjusning den lärde Wilh. von Schubert, hvilken, efter fleråriga resor och forskningar i vårt land, deröfver utgifvit en beskrifning, i hvilken han lemnar de flesta af sina föregångare och efterföljare på detta fält bakom sig, icke allenast i fråga om lärd grundlighet, skarpsinnighet och opartiskhet, utan jemväl genom den varma kärlek för sin ingalunda lätta uppgift och den innerliga välvilja för vårt land och folk, han, främlingen, röjer på hvarje blad i sitt utmärkta arbete.

Och Ångermanland är visserligen en herrlig provins. Här möter oss icke denna veka, idylliska natur, med sina slingrande »silfverbäckar» och susande boklundar, inbjudande till hvila och drömmar,

som gjort det mångbesjungna Blekinge så ryktbart, men deremot en natur, som till sin allmänna karaktär är full af storhet, kraft och allvar, en natur, manande till arbete, ihärdighet och — försakelse. Ty i Ångermanland, hvars kanske rikaste skatter ännu ligga djupt dolda i de väldiga bergens inre, måste man framför allt *arbeta* och *försaka*, om man skall kunna ur de många olika näringsgrenar, som i detta egendomliga landskap frammanat sig sjelfva, hämta en nödtorftig bergning. Ingen vågar derföre i dessa trakter uteslutande egna sina krafter åt jordbruket; ty huru rik och lofvande den böljande säden än må visa sig före skörden, så kommer som oftast den smygande frostnatten och med isig tunga slickar tegen, då sol åter går upp, visar den tröstlösa bilden af svarta, sorgligt vaggande ax — den hemska grafvården på odlarens så skoningslöst dödade förhoppningar. Ångermanlänningen måste derföre egna sig åt jemväl andra, ofta nog icke mindre ovissa näringsgrenar, såsom fiske, jagt, skogsarbete, slöjd och handel, och det är just denna så olikartade, rastlösa verksamhet, som hos honom frammanat den sällsynta kraft, intelligens och förmåga att finna sig i olika lägen, som så fördelaktigt utmärker honom.

Men om å ena sidan Ångermanlands öfver hufvud majestätiska natur med sina höga berg och djupa furuskogar skapat det, om vi så få uttrycka oss, *stålsatta*, som i invånarnes skaplynne utgör hufvuddraget, så torde man å andra sidan med samma berättigande kunna antaga, att den herrliga natur — mild, utan att vara vek —, som famnar de inom detta landskap så talrika sjöarne och vattendragen, och framför allt den sköna Ångermanelfvens tjusande vattenspegel, hos dem alstrat denna själens jemnvigt och hjertats godhet, som så otvetydigt framgår och så harmoniskt sluter sig till det djupa all-

var och den medvetna kraft, hvarom vi förut talat. Derför är också ångermanlänningen nöjd med sin lott: han klagat icke, äfven om nöden står för dörren eller redan inträdt i stugan.

Bland de många betydliga bergshöjder som pryda Ångermanland, intager, genom sina djerfva formationer och de många folksägner, som anknyta sig till det samma, *Skuluberget*, beläget norr om Hernösand och ej långt från den vackra Ullångersfjärden, ett framstående rum. Dess skrofliga, nästan alldeles nakna vägg stupar lodrätt, och tätt vid dess fot slingrar sig allmänna kustvägen, från hvilken hafvet då och då framskymtar genom den högresta furuskogen.

Här stannar ovilkorligen den resande ett ögonblick, för att, beundrande, betrakta denne väldige stenjätte, som, dyster och allvarlig, höjer sin grånade hjessa mot skyn, nästan hotande att nedfalla öfver och krossa den vägfärande.

På den återgifna illustrationen framskymtar Skuluberget till höger genom dimman. Men då ögat af detta töckenomhöljda berg icke får någon rätt klar uppfattning, så taga vi oss i stället friheten att ur den rika samling sägner, som allmogen i orten vet att förtälja om här timade underbara äfventyr med bergkungar, jättar, troll och mera sådant, meddela historien om *Peter i Skulu*.

Peter var en rask yngling, som bodde hos sina fattiga föräldrar i deras torftiga koja vid Skulusjöns bugtiga strand. Ehuru knappt tjugo år, hade han redan med sitt goda lod nedlagt mången björn, och hans rykte som djerf och lycklig jägare vann med hvarje dag i styrka. Mången fager ungmös hjerta klappade med högre slag, då Peters jagtbedrifter med beröm omtalades af de äldre, och en skär rodnad purprade mer än en kind, då den högväxte ynglingen vid bygdens gillen inträdde i lekstugan och deltog i dansen med de unga.

Det var just vid ett sådant tillfälle, som den rosenkindade Anna i Spjute, ett älskligt skogsbarn om sjuutton år, stal den hurtige jägarens hjerta; men det dröjde icke länge, innan Peter hade hämnats genom att taga hennes i utbyte. Men Annas far, den knarrige Sven i Spjute, sade helt enkelt nej till de ungas bön om hans bifall, och så gingo några år af ovisshet och längtan, endast förljufvade genom de möten de älskande lyckades bereda sig trots gubben Svens bistra förbud och vaksamma öga.

Det var midt i vintern, och Peter hade i flera dagar varit i färd med en stor björn, utan att dock lyckas få fälla honom. Under den ifriga jagten hade nalle så småningom närmat sig Skuluberget, hade också lyckats uppnå dess topp och med några djerva språng finna säker tillflykt i den grotta, som på andra sidan öppnar sig några famnar nedanför bergsplatån, och hvilken fördjupning i den branta klippväggen ännu ingen mensklig fot beträdt.

Också studsade Peter då han från toppen skådade ned i det svindlande djupet. Att i den myckna snön få säkert fotfäste på de ytterst smala afsatser, som här och der förekomma, syntes omöjligt — företaget skulle blott medföra en säker död. Den unge jägaren måste därför afstå från vidare försök och återvände med harmful håg till hemmet.

Vid inträdet i stugan öfverraskades Peter af att finna gubben Sven der. Denne hade dock kommit till Skulutorpet i helt annan afsigt, än att lofva sin Anna till Peter — han hade tvärtom kommit för att förbehålla dennes föräldrar det otillbörliga deri, att deras pojke vågade hysa några förhoppningar på flickan, och för att än en gång förbjuda hvarje närmande mellan de unga.

Peter berättade om sin otur med jagten. Gubben Sven drog sin

mun till ett försmädligt leende.

»Kan du taga *den* björnen, då skall du få min Anna», yttrade han med en ton, som allt för väl tillkännagaf, huru säker han var på, att ingen dödlig skulle våga anfalla besten i den otillgängliga klippremna, dit slump och djerfhet fört honom.

»Lofvar ni det på allvar?» sporde Peter med högt klappande hjerter, icke aktande på faderns varnande ord eller moderns förtviflan.

»På fullt allvar, för tusan!» svarade Sven, som derefter steg upp från bänken och beredde sig att gå.

»Ett ord, innan ni går, fader Sven», återtog Peter, utan minsta darrning på rösten. »I morgon, innan solen gått ned, finner ni mig och björnen, lefvande eller döda, vid Skulubergets fot.»

Sven nickade och gick.

Tidigt påföljande morgon stod Peter rustad att företaga sitt djerfva vågstycke. Den gamla, bekymrade modern gret, men fadern, som i yngre dagar varit med om mången svår dust med björn och lo, var lugn, eller syntes åtminstone vara det.

»Tag Gud i hågen, så lyckas det kanske», sade den gamle, skakande sonens breda hand.

Peter gick.

Åter stod han på bergsplatån och åter bäfvade han för den ögon-skenliga lifsfara, som hotade honom. Men denna känsla varade blott ett ögonblick. Tanken på Anna stålsatte i hast hans nerver och han började med lugn besinning sitt nedstigande till grottan. Hans gamle, bepröfvade stöfvere vågade dock icke följa sin husbonde på denna svindlande färd, utan stannade, högt tjutande, på bergstoppen.

Med öfvermenskliga ansträngningar lyckades Peter behålla fot-

fäste. Från afsats till afsats gick så småningom hans färd mot målet.

Nu var han framme! Varma känslor af jubel och tacksamhet genombäfvade honom.

Derinne i grottan förekom blott en sparsam dager. Endast med svårighet kunde han urskilja björnen, som nu reste sig och ursinnig kom honom till mötes.

I ögonblicket hade Peter sitt lod i ordning.

Skogens konung var icke två steg ifrån honom, då skottet brann, riktadt, så godt skymningen tillät, rakt åt hjertat.

Grottans ekon upprepade i brakande, afbrutna ljud den knall, skottet åstadkommit. Genom den blåa, vaggande krutröken kunde Peter se, att nalle fallit och nu låg rosslande vid hans fötter.

Peter lutade sig ned öfver den fallne. Ett »Gud ske lof!» smög sig öfver hans läppar. I denna enkla, men från ett varmt hjerta gående tacksägelse inbegrep han så väl sin egen räddning, som lyckan att nu få kalla den fagra Anna för sin. Huru han åter skulle komma upp igen, derpå tänkte han icke det ringaste i detta ögonblick af glädje och stolthet.

Men den oförskräckte jägaren, hvars hand icke darrat då skottet gick, hvars hjerta i detta fruktansvärda ögonblick, som skulle afgöra öfver lif och död, klappade med fullkomligt lugna slag, hade likväl icke träffat sin ludne motståndare dödligt. Medan Peter ännu stod på sin plats i segerdrucken glädje tänkte på den herrliga belöningen för sin bragd, målande sig en framtid full af fröjd och kärlek, reste sig björnen i af vrede och smärta samlad kraft, på två fötter gående lös på sin fiende.

Peter insåg ögonblickligen det kritiska i sin belägenhet. Att här ladda om och gifva björnen ännu ett skott, var icke tänkbart, då den-

ne redan utsträckt sina ramar för att gripa den oförvägne. Högt öfver sitt hufvud hörde han väl sin trogne stöfvars ursinniga skall, men detta erinrade honom blott om, huru ojemn den stundande striden skulle blifva, då all hjälp var omöjlig att påräkna. Han fattade emellertid sitt beslut, höjde sin tunga lodbössa och lät den med förtviflans kraft falla på björnens hufvud. Men denne slängde med ett enda slag af sin väldiga ram geväret ur Peters hand, och den domnade armen föll för en sekund till sidan.

En vild, fasansfull brottning uppstod.

Under denna egendomliga strid på lif och död hade de båda kämparne så småningom närmat sig grottans öppning. De hängde redan öfver det gapande djupet. Peter gjorde en förtviflad ansträngning att komma ur sin motståndares hårda omfamning, men förgäfves; — nästa ögonblick störtade båda utföre . . .

Det svartnade för den eljest så modige jägarens ögon, och han förlorade sansen.

Då Peter åter uppslog ögonen låg han i en varm och mjuk säng, och bredvid honom stodo hans gamla mor och — Anna. Dunkelt erinrande sig föregående dagens händelser, glömde han ögonblickligt de plågor, som björnens bett, själs- och kroppsansträngningar och slutligen det svindlande fallet från grottan till bergsfoten förorsakade honom, och såg Anna gladt och trofast i ögonen.

Men hastigt for ett drag af svårmod, blandadt med tvifvel, öfver hans ärliga ansigte, och han blef blek som döden.

»Björnen?» hviskade han, knappt hörbart.

»Den hålla gubbarne nu som bäst på att pelsa», svarade modern och Anna på en gång.

Ett år derefter var den fagra Anna Peters hustru.

Gubben Noach

Parti vid Skuluberget i Ångermanland.

Viktiga ord och personer

Gubben Noach.

Pseudonym för författaren Karl Otto Ekström [1836–1886]. Ekström växte upp i Hälsingland och skrev framför allt om Norrland och jakt. Hans mest berömda böcker är ”Vandringar i Hälsingland” [1871] och ”Skogvaktarens berättelser” [1873–1884].

Lodbössa.

Äldre typ av finkalibrigt jaktgevär som laddades via mynningen.

Schubert, Friedrich Wilhelm von.

[1788–1856] Tysk författare. Reste genom Sverige 1818-1820 och publicerade 1825 reseboken ”Resor genom Sverige, Norrige, Lappland, Finnland och Ingermanland”.

Skuluberget.

Berget heter i dag Skuleberget och ingår i området Höga kusten som är skyddat som världsarv sedan år 2000.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"

- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)